

1680.

- 33^{a. t.} Roth, Henricus. Baethas: De remedio reuocatorio
aduersus sententias Comerae Imperialis. 2. Exempt.
1680 & 1755
- 34^{a. t.} Roth, Henr. Baethas: De paraphernalibus uxorum
bonis. 2. Exempt.
35. Roth, Henr. Baethas: De praescriptione rerum,
quae sunt merae facultatis.
36. Sagittarius, Casper: Historia Eccardi II. Marchionis
Misniae. . . .
37. Schmidt, Fr. Andreas: De officio magistratus
circa tempora pestis.
- 38^{a. t.} Schubarth, Georgius: Henricus IV. Imperator
exemplum Furatae reipublicae 2. Exempt. 1727.
39. Simon, Iohannes Georgius: De violatione legati
40. Stenogius, Philippus: De divisione ecclesiarum
et beneficiorum. Op. III.
41. Stenogius, Philippus: De divisione ecclesiarum
et beneficiorum. Op. II.

42. Struvius, Georgius Adamus : De jure miserabilium.
43 a. c. Struvius, Georgius Adamus : De pacto hereditatis
conservativo. 2 Exempl. 1680:1733.
44 a, b, c. Struvius, Georgius Adamus : De furibus & pueris
lupariis immunitibus.
45. Struvius, Georgius Adamus : De Fidei
46. Struvius, Georgius Adamus : De reliquis

178

Pub. 12. num. 31

26. 7

DE
OFFICIO MA-
GISTRATUS

1680, 37

CIRCA

TEMPORA PESTIS

DISSERTATIO POLITICA

Quam
Amplissimæ Facultatis Philosophicæ
in Alma Salana

1881

Benevolo Indultu,

PRÆSIDE

M. JO. ANDREA Schmidt/

Facult. Philos. Adjuncto.

Ad diem Octobr. A. O. R. M. DC. LXXX.
publicè ventilandam
proponit

HEN- FRIDERICUS POSNER

Geranus, LL. Studiosus.

J E N Æ, Literis WERTHERIANIS.

837

58.

OFFICIO MA.
GISTRARIIS
CIRCA
TEMPORA
Dissertatio
Amplicum & facultatis Philosophiae
Reverendi
PRAEVIDE
M. JO. ANDREA
Facult. Philol. Adjuncto
Ad hunc
OBSE. A. O. R. M. D. C. LXXV.
HEN. FRIDERICUS TOSNER
J. A. N. in WERTHBAHN

Σὺν Ὁσῆ πάλαι!

§. 1.

Ix redonata est Patriæ Germaniæ tot lacrymis & suspiriis exorata hæcenus *Irene*: En novus stæ *Hannibal ante portas*. Infensissimus scilicet Humani Generis Hostis, Mõrbus ille *Epidemicus*, funesto heu Fato ex Oriente ad nos grassatus, non modo Imperialem Austria, & Regiam Bohemiæ, Electoralemque Saxonix sedem telis

suis veneficis adortus & maximam partem depopulatus est, sed & superiori mense Misniæ Metropolim adgressus, indiesque latius serpere videtur, nisi nos clementius Astrum *ὑπὸ μηχανῆς* respiciat, & adjutum eat.

§. 2. Cum itaque Magistratus Politici Officium *πρώτος* in cura bonarum legum, & *δεύτερος* quoque circa sanitatem ac fortunam civium suorum occupatum, & post Justitiam nihil bona valetudine melius sit & antiquius, docente Philosopho nostro *lib. 1. Ethic. c. 8.* Idcirco omnes benè constitutæ Reipublicæ Proceres meritò totis excubant viribus, quò irruenti huic hosti salutaribus remediis obviam eatur, & civitas ab interitu conservetur. Atque inæstum hoc & funestum argumentum nostræ quoque Cathedralæ materiæ de *Officio Magistratus circa tempora pestis* suppetabit. Quod dum periclitamur, propitium nobis Cœleste Numen, & benevolum pollicemur ac precamur Lectorem.

§. 3. Ubi dividiæ non erit, paucula de Peste in genere saltem recensuisse, non nostra fecisse. Vocabulum Pestis autem, quæ alias *Epidemia, Pestilentia, & Lucretio Lib. 6. de R. N. Pestilens*, & Italis Pazzor di peste dicitur, homonymice, vel quasi per antonomasiam pro omni illo, quod homines pestumdat & quasi prosternit, usurpatur. *Taubmann. in Comm. Plaurino Schol. ad 2. scen. 3. cap. 5.* Sic Orator Romanus Catilinam Pestem Civitatis & Romanæ gentis: Sic Vitia pestem animorum vocat, & *Virgil. 4. Æneid. de Polyphemo*:

... DI talem averte Pestem.

§. 4. Definitur à *J. C. Franc. Ripa de Privilegg. causa Pestis in præludis n. 7.* Mõrbus à nutrimentorum vel aëris procedens in-

A

fe.

837

fectione: Quæ definitio autem tanquam imperfecta vapulat *Pan-
to Zachia in quæstion. Medico. Legal. lib. 3. tit. 3. qu. 1. n. 24.* A Me-
dicis variè describitur, è quibus lubet addere, quam ex Scholâ
Hermeticorum Philosophorum & Medicorum adducit *Andr.
Schilling. in Loimographia part. 1. cap. 2.* quod sit Morbus Australis,
igneus & contagiosus, qui venenato suo vapore seu Spiritu Mer-
curiali, Arsenicali aut Napellino corporis meatus subintrans, ci-
tissimè omnium Spirituum principalia subiecta, Cor scilicet, cere-
brum & caput occupat, illaque malignitate sua inficit, corrumpit,
dissolvit, & tandem Sulphuris accensi adminiculo, Sat sub auri-
bus, alis & inguinibus coagulando, variâ postematum genera, ut
sunt Bubones & Carbunculi, protrudit.

§. 5. Symptomata ejusdem eleganter describit Musa Na-
sonis: l. 7. metam.

*Viscera torrentur primo, flammisq; fatiscunt
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni,
Aspera lingua tumet, tepidusq; arentia ventis
Omnes patent, auræq; graves captantur biatu.
Non stratum, non ulla pati velamina possunt,
Dum sed in terra ponunt præcordia, nec sic
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore feruet.*

§. 6. Inter varias ejusdem causas quas Medici, Physici &
Astrologi longo ordine recensent, Australis quoque & inimica Pla-
netarum conjunctio reliquorumque siderum malefici aspectus ab
ipsis referuntur, & ex longo seculorum tractu observarunt Astro-
logi, quod in primis combinatio ♃ & ♄ ut & ♃ & ♄. (quorum al-
ter malignos in visceribus terræ fumos colligat, alter verò illos in
aërem ciat & producat) immanissimam pestem produxerit, & An-
no Christi 1335. dimidiam fere mortalium partem peste peremerit.
Et talem quoque conjunctionem ♃ & ♄ die 10. Augusti præter-
lapsi anni 1678. contigisse & 30. Aug. hujus anni rediisse novimus,
quam indubitatam pestis Matrem ominati sunt Astrologi. Alii
ex Cometarum & lampadum ardentium nunquam non infesta ap-
paritione, ut & deliquiis ☉ & ☽ in primis verò hujus in Signis ♋
& ♌ (qualem etiam d. 15. April. superioris anni contigisse memi-
nimus) lucem pestiferam augurantur. De quibus Secretioris Na-
tura

tura Miraculum Arabu. Kircherus in *Scrutin. Physico-Medico* com-
tag. luis sect. 1. §. 3. & in *Exstat. cap. 5. §. 3.* p[ro]lixè videri potest; Me-
rentur etiam conferri *Origanus Introd. in Ephem. part. 3. cap. 8. p.*
517. Angelus Sala tr. de peste p. 3. seq. Flammin. Gasto Nobilis tr. de
peste sect. 1. §. 6. seqq. De his tamen quid sentiat Excell. Dn. Sur-
mius vide sis in *differt. de siderum influentia §. 7. p. 17.* & Diemor-
broek de peste.

§. 7. Nos uti causis hisce secundis effectus suos non omni-
no negamus, nec tamen nostræ disquisitionis esse volumus: Ita
pietas nostra Christiana nos ad Superius Numen, & ipsum Side-
rum Motorem amandat. Divina scilicet Nemesis, quam fœdissi-
mis peccatis nostris lacessimus, fœdissimam hancce pœnam ju-
stissimo Zelo nobis immittit. Quod non solum clarissimis dictis
Levitic. 26. vers. 16. & 25. Numer. 14. vers. 12. Deuteron. 28. vers. 59.
Jerem. 14. 29. & 34. Ezech. 14. & 23. aliisque innumeris: sed & di-
versis exemplis, puta Ægyptiorum Exod. 9. Davidis 2. Samuel. 24.
& populi Israëlitici Numer. 25. è Sacro Codice Theologi probant.

§. 8. Quod vel saniores etiam Ethnici agnoverunt. Ipse
Medicorum Princeps Hippocrates lib. 1. *περὶ γεννητῶν* Sect. 1. adse-
rit, huic morbo inesse τὸ θεῶν καὶ ὑπερφυσικόν τι. Et Vatum Græ-
corum Parens Homerus lib. 1. *Iliad.* refert, quod cum in bello Tro-
jano Chryseis Sacerdotis filia ab Agamemnone raptâ ac vi supra-
ta fuerit, Apollo (qui idem θεὸς Ἄσπιος dictus) Græcorum exer-
citus, ob tantum patratum facinus, horribili peste pessumdede-
rit. Quibus adde, quæ habet *Plinius Secundus lib. 7. Histor. Nat.*
& *Plutarchus in Vita Romul.*

§. 9. Eaque propter Magistratus Christiani, ad cujus Offi-
cia nunc accedimus, palmaria cura est, ut I. Cives suos in con-
cionibus publicis ad seriam agnitionem, contritionem, ac depre-
cationem peccatorum suorum exhortetur, eaque fini, in primis
ille, penes quem τὸ νόμον est, & Jus circa Sacra certos Dies ac Ho-
ras Poenitentiales, Jejunia ac preces publicas instituant. Quem-
admodum Deus ipse populo suo Judaico ejusmodi Poenitentiam
publicam, quod Festum Expiationis vocat, quotannis mensè Tis-
ri Levit. 16. vers. 30. imperavit, cujus processum *Excellent. noster*
Dn. Trischmuth Dissert. de Hirco Emissario th. 9. describit.

§. 10. Scilicet Pestis in Sacro Codice *Manus & Sagitta Dei:*

A 2

à JCrus

837

à Jctis autem *Bellum DEI*, & cui vires humanae resistere nequeunt, non incongruè dicitur, ut ex *Bart. Panormitano* & aliis docet *Ripa* supra c. l. n. 8. & *B. Carpzov. lib. 6. Resp. 105.* Adeoque Hosti huic longè aliis armis occurrendum, quæ sunt Preces & Lacrymæ, ut ait *Augustinus*, quibus iratum in Coelis Numen placatur, nobisque Divinum auxilium promittitur *2. Chron. 7.* exemplo *Hiskia 2. Reg. 20.* & *Davidis 2. Samuel. 24.* Aurea *Savonarole* Practica hæc est; ut corpora munda præserventur, ita fac, ut anima primò mundetur, & sic Deus Misericors te ab ipsa Peste præservabit. Atque hoc Pietatis officio laudabili exemplo defuncti sunt Serenissimi nostrarum Athenarum Nutritores, nec minus & Illustrissimi Patriæ meæ Toparchæ, Nec alienos ab hoc officio fuisse legimus Romanos rerum Dominos, utpote qui pestilentia causa sæpissime per compita tota urbe supplicationes instituisse leguntur *Liv. 27. 25. & lib. 5. cap. 13.* digna occurrunt verba, quæ nostris moribus, mutatis tamen mutandis, objiciantur: Cum enim nec causa nec finis hujus mali inveniretur, libri Sybillini ex Scto aditi sunt. Duumviri sacris faciundis, lectisternio tunc primum in urbe Romana factò, per dies octo Apollinem, Latonamque & Dianam, Herculem, Mercurium atque Neptunum, tribus quam amplissime tum apparari poterat, stratis lectis placavere. Privatim quoque id sæerum celebratum est. Tota urbe patentibus januis, promiscuoque usu rerum omnium in propatulo posito, notos ignotosque passim advenas in hospitium ductos ferunt, & cum inimicis quoque benignè ac comiter sermones habitos, jurgiis ac litibus temperatum; vinctis quoque dempta in eos artes vincula.

§. II. Cum porro Magistratus tempore pestis duplex hominum genus sibi concreditum habeat, alterum prospera adhuc valitudine utentium, alterum vero adversa laborantium, & horum & illorum rationem habere debet, præcipue quod curam animarum attinet. Est enim Magistratui potestas summa non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium collata, quod his demum temporibus elucet, si curam animarum utriusque partis diligenter in se suscipiat. Hinc quia totius vel saltim majoris partis majorem etiam curam gerit Princeps, consultius judicatur Ordinarios Ecclesiæ Ministros huic muneri & oneri subducere

re, & II. his certos quosdam Pastores, quos *Pestilentarios* vocare amant, adungere, partim quia illi laboribus his extraordinariis non sufficiunt, partim etiam ne auditores integra valetudine adhuc fruente intempestivo quodam metu terreantur & sic eodem malo corripiantur: id enim Medicorum & Physicorum Scholæ passim docent, quod imaginatio tempore pestis maxima quæq; mala inducere possit. Eundemque ob finem Serenissimus noster Princeps Saxo-Vinariensis in nupera sua Ordinatione Pestilent. separatim quendam Cantorem ac Scholares Eleemosynarios in funeratione peste defunctorum adhibendos esse, præ aliis prudentissimè sancivit.

II.

§. 12. Sed pergimus ad Officia nostri Magistratus, & quidem primò circa *περοφολαξιν*. Siquidem Aër potissimum Pestis est seminarium, unde venenum in corpora nostra per halitum, & Spiritum, vel per poros cutis facillimè attrahitur, *Schilling. in Loimogr. p. 2. c. 3.* ille verò sordibus ac foetore civitatis facile corrumpi & infici solet: & ut *Ulpianus* notanter ait: immunditiæ cœlum pestilens minantur: Ideoque cuius Magistratui III. incumbit, ut non solum plateæ imprimis augustiores illæ & strata publica, sed etiam ædes privatae ab omni colluvie, sorde, fimo maximè suillo ac ansetino alioque foetore & quidem nocturno tempore purgentur, nec cadavera animantium in publicum projiciantur, sed in remotiore loco extra urbem abscondantur, nec urinae exerricula aliæve res foetidæ in publicum effundantur: quod officium olim ad *Ædiles Censuales* spectavit.

III.

§. 13. Et si forte vitium in aère contractum deprehendatur à Medicis aut Physicis, (utpote quibus modi aërem explorandi non incogniti sunt) tunc ignis in locis publicis & ipsis etiam in templis suffumigia ex junipero, quercu, pino, mastiche, myrrha &c. accendantur, & cujusvis focus igne perenni luceat. *Augustinus lib. 2. de Peste cap. 3.* Illi enim experientia & ratione freti norunt ignem interdum fuisse præsentissimum contra hæc mala remedium. Sic Hippocrates Athenis tempore pestis silvas adjacentes incendere jussit. Et hoc modo Acron Agrigentinus & Empedocles pestem in Sicilia depulerunt, referente *Plinio lib.*

A 3

7. c.

837

II 7. c. 27. Et *Suidas* in voce *Υαχμύ*, qui Medicus *Ægyptius* erat, *ὅς Λαίμων ἐπιδημίας ἐσβασεν*. Ignis enim semper attrahit aërem, & venenum dissipat, ac *υοσσην μιάσμασα* consumit. *Schilling. cap. 3.*

§. 14. Et quoniam iisdem docentibus canes peste quamprimum tentari dicuntur. Vid. *Cæl. Rhodig. lib. 17. Lect. Antiqu. c. 8.* & *Ovidius* pestem *Æginæ* molestam descripturus, sic exorditur:

Strage Canum prima.

Sed & quia isti, ut & feles ac sues hinc inde discursitant & excrementa, etiam infectorum lambunt, ideoque *Loimographi* svadent, ut *Canes* ac *Feles* vel occidantur, vel cum suis ejiciantur urbibus.

IV, §. 15. Nec minorem sollicitudinem IV. Fontes ac Putei publici desiderant. Sicut enim illi potissimum primævæ Societatis Civilis originem vel certè occasionem dederunt: Nam in primordio rerum Patres familias & nostri quoque Germani, referente *Tacito* de illorum moribus, prima sua habitacula circa fontes exstruxerunt, & abinde non solum Pagi (quod à Græco *πηγή*, hoc est, fonte descendit) orti, sed & nonnullæ celebres urbes denominatæ sunt: Et suave est, quod de Galliæ delicio, *Fontainebleau*, memorat *Golniz in Itiner. p. 150.* Ita illi fontes malè curati nonnunquam exitiosam Reipubl. cladem attulerunt, Triste exemplum ex *Nauclero* allegat *Jo. Ervichius de offic. Magistr. cap. 10.* quod ex putrido & infecto quodam puteo pestis immanissima exorta fuerit. Eapropter Magistratus sedulo curet, ne publicus usus aquarum polluat: ne sordes iis ingerantur, ne vasa immunda, imprimis quibus infecti usi fuerunt, in his abluantur; ne putridis & mortuis piscibus fœdentur, nec aliis rebus impuris turbentur, nec Magicis artibus inquinentur. Ut & in fluminibus ac rivis publicis, urbem proximè ad lambentibus, nec cannabis, linum, pelles & ejusmodi res fœtidæ macerentur. Nobilissimum enim hoc est Elementum, & quo vita humana carere nequit, & meritò curam majorem requirit. *Phil. And. Odenburger in Tract. de Element. tit. 3. n. 1.*

§. 16. Et cum contagium hoc à contactu originem suam
tana

ram Grammaticam, quam Physicam habeat, & maligna ejus qualitas facillimè de loco ad locum, & de subiecto in subiectum transeat, ac ab infecto corpore per peculiare *uisu*ua communia cerur. Sæpè alleg. *Schilling. p. 1. c. 7.* Et pestilens morbus unus ex omnibus afficiat eos, qui hoc laborantes accedunt, inquitente Philosopho nostro *1. Probl. 7.* Ideoque Magistratus officium V. requirit, ut hoc tempore Balneis publicis interdicit. Quamvis enim illa ad sanitatem & munditiem introducta, & apud Romanos ac Orientales fuerint frequentissima *Rosin. lib. 1. Antiqu. 19.* usque aded, ut injuriarum actione conveniri possit, qui ab eorundem usu quem areere voluerit. Quia tamen illis promiscuè & corpora sæpè impura ac putrida utuntur, adeoque resolutis tum poris contagium citius attrahitur. Ideoque merito his abstinendum.

§. 17. Quemadmodum & choreæ publicæ, Comœdiæ, Digladiationes & alia exercitia violenta hoc tempore quàm maximè nociva, prohibeantur. Nec minus nundinæ solennè vel omninò cessent, vel certè illæ, quæ dividentibus pecoribus ac imprimis suisbus destinatæ sunt, extra mœnia in loco separato instituantur.

§. 18. VI. Eandem ob causam, quia scil. pestilens illa qualitas plerumque fugientibus se comitem præbet, Magistratus caveat, ne advenas ex locis notoriè infectis, (quæ hodie Bannifata dicuntur) vel etiam ignotis aut suspectis saltem, & de quorum sanitatem aut contagio dubitatur adhuc nec Judæos, Agyptas, aliosve sublestæ fidei intromittat, sed cum in sinem portas civitatis suæ partim omninò claudat, vel certè excubiis benè munit.

§. 19. Civibus autem & incolis suis Magistratus severa lege & sub poena exterminii, vel sub præclusionione Juris postliminii interdicit, ne ad Loca suspecta excurrant, illorum nundinis ne intersint, aut merces abinde apporrent: multo minus res ex hereditate adquisitas adferant.

§. 20. Et generatim omnibus Viatoribus, quamvis infectos esse non constet, hospitium & transitus denegetur, nisi Literas Compasus fide dignas exhibuerint: quæ alias literæ, tesserae

ac

V.

VI.

837

ac diplomata sanitatis, Ripa autem Bulletinum dicuntur: Item
Sede-Viessse. Inter earundem qualitates refertur, ut (1) à Ma-
gistrato publico concessa, ejusque Sigillo roborata sint, & (2)
ab ejusmodi loco processerint, qui neque infectus, neque sus-
pectus fuerit: (3) ut legitimum tempus viatori ad iter absolvendum,
insimulque (4) quod Silesii Ordines bene notant, descriptionem
personae, qua nomen, staturam, vestitum, vehicula, merces &c.
contineant: Et (5) si vetustiores, quam viator probabiliter iter
suum emetiri poterit, fuerint, plane non attendantur: In illis
(6) si remotiora loca fuerint, specificè exprimat, ubi hoc l. illo
die transferint vel pernoctati sint: Atque si (7) fortè litera illa
falsa deprehensa, falsarius extraordinaria poena puniatur; si du-
bia aut suspecta, aut viator ignotus fuerit, ille juramento se pur-
get, quod nec ex infecto loco deveniat, nec intra menstruum
tempus ibi commoratus fuerit.

§. 21. Quod si vero cives nostri è peregrinis iisque sus-
pectis locis in patriam reverti, vel alii, quibuscum necessaria nobis
intercedunt commercia, nobiscum commorari velint, illi in re-
motiore loco ac finibus nostris tamdiu subsistant, ac garantanam,
quae Italica Quarantana & Gallica Quarantaine dicitur, praesent, us-
que dum de eorum sanitate aut contagio fides facta fuerit. Illud
spacium temporis expressè quidem non determinatur, de consue-
tudine tamen tempus 40. dierum, teste *Septalio lib. 4. de Peste cap. 6.*
& ex praescripto Viniacensi sex septimanarum desideratur. Et
quamvis idem *Septalio* terminum hunc justo longiorem putet,
praestat tamen nimis esse cautum, quam temerarium *Naumb. de*
vita & morte theor. 31. Exemplum recentissimum est in Legato Po-
lonico Principe Razevilio, quem Aula Romana non admisit prius,
quam per aliquot menses in finibus Italiae subsisteret. Et vide apud
Goldastum in Reichs-Handlung tom. 1. fol. 233. quam eo nomine de
Principe Sabaudiae conquesti fuerint Genevates.

§. 22. Hic quaestio movetur, An, si advenæ ejusmodi sus-
pecti ab excubiatoribus portarum aliter arceri nequeant, illi vi &
armis propelli possint, etiam ad occisionem usque? Et ita com-
muniter statui, & infectos, ne alios inficiant & interficiant, vi pos-
se & debere expelli, ex *Alexandro* aliisque docet *P. Zachia quest.*
Me-

Medico-Legali 2. lib. 3. tit. 3. Et fama comperimus, Serenissimum Electorem Bavariæ, ut & Marchionem Brandenburgicum in finibus suis ad deterrendos advenas patibula erexisse, & id supplicii genus quoque in temerarios statuisse. Huc quadrare videtur factum illud *Plauti in Amphitruone Act. 2. Scena 2.*

A. Apage te à me. S. quid est negotii? A. Pests te tenet.

S. 24. Et quoniam VII. Seculum hoc otiosorum ac male frugis hominum quàm feracissimum est, qui laborum pertracti, turpi otio indulgent, & instar fucorum ignavorum circa alvearia volitantium, in aliorum domos perreptant, stipemque importunè & impudenter extorquent. *Timpher. lib. 1. Polit. c. 5. qu. 16.* Quales sunt validi illi mendicantes, qui laceris induti vestibus, clumbe, ulcerosos, claudos alioque corporis vitio affectos sese simulant: Milites profugi, gartende Sinechte / und Herren Ioseß Gesinde / qui prædæ dediti, nunquam non aliorum fortunæ inhiant, & stipendia, quæ in militia mereri nolunt, à rusticis sollicitant: Vel qui artem quandam Mechanicam profitentes, obtentu peregrinationis ad certos annos oberrant, corpore sæpè validi, sed artium ignari, qui fabros & architectos (sed revera nequitiarum) item sutores & factores (sed sutelarum ac tegumentorum turpis otii) sese jactitant: Et, quod cum dedecore Rei nostræ literariæ dolendum, sæpè etiam annosi ac pannosi Scholares discursitant, qui non amore scientiæ exules facti, sed literarum radio aut servitiorum impatientia consuetis quibusdam formulis hinc inde vagantur. Dæcimum etiam captivitatem quandam Turcicam mentientes ferreos secum compedes circumferunt. Et cum inutilia hæc terræ pondera nunquam non varia Reipubl. detrimenta attulerint *Lips. lib. 4. cap. 5. qu. 16.* Mens enim inertia dedita, haud sanè quicquid boni peperit. Et nihil tam perniciosum, Reip. quam otiosorum ac tenuium istorum hominum multitudo, qui in everfione Reip. omnem fortunarum suarum spem posuere, ut ait *Bodinus lib. 5. de Republ. c. 2.* Propterea tam Imperialibus, quam diversis Provincialibus sanctionibus cautum est, quibus modis ejusmodi otiosis mendicis obviam eatur: Et inprimis periculoso hoc infectionis tempore Magistratus officium est, ur-

B

bem

VII

III

II

837

bem à fece hac pernitiōsa purgare, & peregrinos quidem planè non intrmittere, dignis verò & miserabilibus extra portam civitatis ex Fisco Pauperum sacram quandam stipem porrigere, nequaquam verò, ut ipsi ostiatim colligant, concedere.

§. 24. Impium verò & vagum illud genus hominum, quos Cingaros seu Zigenos vocant, & *Crunzius in Saxon. lib. 11. c. 2. A. C. 1417.* in Germaniam primùm advenisse memorat, ut pernitiōsa catharmata penitus ejicienda vel armis profuganda esse, communis Politicorum Schola & publicæ Constitutiones jubent.

IIV

VIII.

§. 25. Porro VIII. munia Magistratus circa Collegia Opificum ac Mercatorum hoc tempore quoque sollicitiora sunt, & quidem *Pistoribus* injungant, ut sibi de sufficienti frumento ac farina tempestivè prospiciant, ne si forte accessus annonæ à vicinis prohibeatur, pauperes de penuria conqueri habeant: & frumentum antea quam illud molunt, benè abluant, farinam sufficienti sale præparent, nec panes recenter coctos & ab igne adhuc tepentes, qui citissimè venena attrahunt, divendant: *Lanionibus* verò, ut ne carnes putridas ac foetentes, nec fuillas venum exponant, ac pecora maclanda è loco suspecto ne adducant, ea in flumine prius abluant, & extra pomeria urbis maclent, ne excrementorum & cruoris foetore aër corrumpatur. *Bornitius de Rer. Sufficiens. Tr. 2. cap. 11. Casparius*, ut sufficientem asserum quantitatem ad sarcophagos, ne defunctorum cadavera ultra diem insepulta maneant, sibi comparent: *Sartoribus*, ne infecta vestimenta, quæ fomitem ac seminium morbi sæpe diu retinent, vel dissuant, vel aliis vendant. *Religionibus* ac *Sebacis* artificibus, ut hanc artem suam non nisi in extremis civitatis partibus exercent. *Camill. Borellus de Magistratuum Edictis lib. 3. c. 12. Cauponibus*, ut ne advenas promiscuè recipiant, nec immodicis commellationibus & symposiis indulgeant, neque vinum adultum (cujus abusus detestatur *Gvarinon lib. 4. c. 33. von Greuel des Brandeweins.*) porrigant, quippe hoc venenum maximè acuit & auget.

§. 26. *Mercatoribus* verò interdendum, ne merces, quæ ex lino, sannabe, sparto, cotuno, lana, bombyce, plumis, pi-
lis

lis & id genus aliis constant, pestemque ex calculo omnium Lomographorum citius recipiunt, & diutius retinent, vel etiam pecora è locis suspectis invehant; iis verò, qui præsertim monopoliis gaudent, injungendum, ut necessariis urbem instruant. Et quoniam præcipuè Sole & Sale homo vivere nequit, ut Naturæ ille Secretarius *Plinius lib. 31. Nat. Hist. c. 9.* refert, & condimentorum condimentum maximè à putredine conservat, ideoque maturè de sufficiente ejusdem copia prospiciendum: Et generatim cuivis civi, ut necessario victu, quem trimestre spacium desiderat, instructus sit, ne fames quoque pestem comitetur, & civitas non una morte perire cogatur.

§. 27. Et quemadmodum IX. *Medicorum* in Republ. nunquam non summa fuit utilitas ac necessitas, ut Augustus, cum peregrinos omnes urbe ejiceret, solos reservaverit Medicos & Præceptores, teste *Sveton: in ejus vita:* Et Moralium Sacrorum Magister *Siracides cap. 38.* ait: Honora Medicum, propter necessitatem enim creavit illum Altissimus: ita vel inprimis hoc tempore civitas ope Medicorum carere nequit, & ob id *Æsculapio* Roma missam esse supplicationem, ut ex *Epidaurò* veniat, & Romam à peste liberet, refert *Livius lib. 10. c. 47. & epist. ii.* ac *Hippocrates*, Medicorum Protopatriarcha ob id tantam famæ ac laudis consecutus est adorem, quod plurima oppida Græciæ provida sua cura ab immani peste liberaverit, ipsique pro hoc beneficio Athenis Honores *Herculis* decreti, ejusque Manibus Cui singulis annis parentatum fuit, ut ex *Galeno* refert *Arriæus Doct. Polit. c. 12.* imò etiam in ipsius *Hippocratis* epistolis id legi potest. Ideoque Magistratus maturè de auxilio hoc Medico sollicitus esto, sed & tales eligito, de quorum probitate morum & artis peritia constat, non Medicastros illos, qui periculis nostris demum experimenta per mortes agunt, & gibbosa faciunt cæmeteria: Neq; enim ex solis commentariis quis ad medendum idoneus fieri potest, ut notanter ait Philosophorum *Coryphæus 10. Ethic. ult.* Sed quos longus usus & experientia commendat, & Magistratus Collegio Medico (cujus statuta recenset *Marr. Naurath. Tr. de vita & morte additam. ad theorem. 40.*) dignos judicat, sacramentoque sibi obstringat.

IX.

B 2

§. 28.

837

§. 28. Atque hi, si fortè contagii periculum gliscere cœci-
piat, vel ægrotus de peste suspectus sit, naturam ac qualitatem
morbi dijudicent: & si pestilentem qualitatem deprehenderint,
id Magistratui maturè denuncient, quo hic tempestivis aliis re-
mediis, ne lues ulterius serpat, præcavere possit: Ipse vero Medi-
cus pro deprehensa morbi qualitate ejusdemque symptomatibus
(neque enim Proteus tot induit formas, quam hic hostis nostræ
vitæ accidentia. *Andr. Schilling. p. 3. c. 1.*) certa consilia tam
πεφύλακται quam *ἰεραπευμένα* suppeditet, ac salutaria medi-
camenta in pharmacopoliis præparanda præscribat, tam pro lau-
tioris, quam paupertinæ fortis hominibus: Eumque in finem Re-
gimen quoddam Medicum & Catalogum usualium medicamen-
torum, cum eorundem Taxa publicis typis ac usibus describat.

§. 29. Si plures ac Numerarii in civitate fuerint Medici,
consultum est, ut Magistratus ex illorum Collegio experientio-
rem eligat, qui solus hac lue infectos visitet & medeatur, sanor-
um verò cura ac consortio, ne & hi tristi imaginatione & metu
terreantur, abstineat: Vel Magistratus supernumerarium huic
officio destinet: aut si fortè unicus in urbe fuerit & Ordinarius,
de certò eidem substituendo in casum mortis sollicitam curam
gerat: Nam nec ipsi Medici ab hoc hoste immunes sunt, sed ut
Appollinis Olor travissimus Ovidius (ita dictus *Barthio*) canit:

--- --- Inque ipsos seiva Medentes

Erumpit clades, obsuntque Autoribus Artes.

Quo propiorque quis est, servitque fidelius ægro,

In partem lethi citius venit, neque salutat

Spes abit. conf. Liv. l. 25. c. 26.

§. 30. Et quoniam *Pharmacopola* instrumenta quasi, &
manus altera Medicorum sunt, ipsorumque Medicamenta & Re-
cepta præparare tenentur: Et si in ullo mortalium vitæ probitas
& peritia, certè in *Pharmacopola* requiritur: ejusque in manibus
morbis & sanitas, vita & mors consistit, atque illi, cum mala
mens est, vel nescia recti, libera patet nocendi & necandi potestas,
ut ex *Renædeo* Gallorum Medico refert *Klockius lib. 2. de Æmr. cap.*
15. n. 10. ibique simul leges *Pharmacopæorum* prolixè describit: Id-
circo Magistratus Politicus X, tam *Pharmacopæos*, quam eorundem

dem Provisores ac ministros sacramentali sibi fide obstringat, eorumque officinas pharmaceuticas, a scito Medico, lustret, & si forte medicamina senio exoleta, emortua, muscosa, putrida & inefficacia (nam & illa suas habent ætates, quamdiu scilicet duratura sint. *P. Zachia lib. 6. tit. 1. qu. 10. n. 7.*) adulterata, vel mangore depravata, quibus sanitas periclitatur magis, quam refarcitur, deprehendat, ea, ne sub specie & pretio bonorum divendat, rejiciat, contra vero ut recentia, integra, & imprimis acida poma Citronia, Bezoardica, alexipharmaca, theriacum & alia antidota, quæ à Medicis commendari solent, sufficienti apparatu procurentur, severo mandato ipsis injungat: ut & officinæ illorum noctesque diesque pateant.

§. 31. Cumque hoc anxio rerum statu peste infecti, ex ædibus suis sæpè depulsi, non habeant, unde medicamenta exsolvere & redimere queant, Humanitatis officia verò non admittant, ut egeni in extremo hoc vitæ periculo, omni auxilio destituantur: Ideoque Pharmacopola iisdem petentibus necessaria medicamenta ministret & porrigat, eaque fideliter annotet: Jura autem providerunt, ut ex eorum substantia vel hereditate pretium numeretur, & non secus ac aliæ expensæ funebres speciali quodam prælationis jure gaudeat, ac vulgo æri alieno anteferatur, quidquid in curationem defuncti erogatum est, quod ipsa etiam naturalis æquitas postulare videtur.

§. 32. Nec minus & *Chirurgorum* officium hoc tempore quam maximè est necessarium: *Chirurgia* enim *Medicinæ* associata dicitur. Cum verò pauci nujus artis reperiantur, qui præter constrictam morbi qualitatem methodumque curandi norunt: Ideoque Magistratus XI. certum ac peritum ex Collegio Chirurgorum, qui Pestilentiali vocari consuevit, eligat, illumque certo constituto salario, juratorio vinculo adstringat, ut hac læe infectos tam in ædibus illorum, quam in Nosocomiis visitet, ipsis medicamenta à Medicis ordinata propinet, & ab horum consiliis maximè in casu difficiliore dependeat, nec sine eorum præscitu, quod hoc morbo Medici periculosissimum judicant, sanguinem detrahat, vide *P. Zachia lib. 6. tit. 1. qu. 9.* & *Paræus de Peste cap. 24.* qui refert, quod A. C. 1565. omnes in Gallia, qui tempore pestis venæ sectione usi,

morte perempti sint. Insuper instrumenta sua pura conseruent. Et memini in patria mea Collegium Chirurgicum vigore articulo- rum suorum (ihrer Zünungs Brieffe) teneri, quendam ex Ordine suo his officiis pestilentialibus destinare, qui deinde autoritate publica confirmatur.

XII.

§. 33. Ad hanc Classẽm quoque meritò referuntur XII. *Obstetrices*, quæ plerumque publica mercede conducuntur, sed ne illarum ministeriò promiscuò tam sanæ, quàm infectæ puerperæ uti cogantur, atque periculum exinde generetur: Ideoque Magistratus in auxilium infectarum parturientium separatas obstetrices, sed eas probatæ artis & fidei constituat, illasque juratoria fide obstringat.

XIII.

§. 34. Atque hætenus de Prophylactico Magistratus Officio. Quod si verò hoc non obstante, pestilens hic morbus urbem irreat, & unum alterumve corripiat, tunc XIII. ille, qui vel tuberculo quodam, aliove hujus morbi evidenti signo adfectus vel infectus fuerit, id minimè nocituro silentio celet aut obvelet; sed Magistratui quam primum per alium denunciandum curet. Unusquisque enim non tam propriæ, sed & alienæ salutis satagere debet: nam quanto plures morbo hoc corripiantur, tanto gravius unicuique propriæ vitæ imminet periculum: Et facilius uni familiæ succurritur, quàm pluribus. *P. Zach. lib. 3. tit. 3. qu. 4. n. 1.* Et conscientia sua quemque monet, ne malo suo proximum quoque inficiat, aut interficiat.

§. 35. Magistratus autem ubi Hostem hunc sua intrasse mœnia certò resciverit, eidem protinus, ne tyrannide sua in plures defæviat, omnibus modis ocurrat; & quia hoc casu separatio infecti à cœtu adhuc sano optimum est remedium, ideoque infecti ædes statim claudat, & obsignet, ac certo infectionis signo notet, nullique de hujus familia in publicum prodire permittat, sed eundem urbe expellat.

§. 36. An verò Magistratus epidemia correptos, si in ædibus suis morari & mori maluerint, etiam invitos & inauditos domibus expellere possit? altioris videtur esse indaginis. Et obstare videtur, quod domus sua cuique tutissimum semper debeat esse refugium ac receptaculum, & quod nemo rei suæ dominio privandus,

us, vel possessione decipiendus sit: Sed communis Doctorum Schola contrarium statuit: quia publica utilitas & salus totius Civitatis suprema Lex esto: ob idque hoc necessitatis casu in contractibus aliisque civilibus actibus à LL. communibus multum receditur. Nos illud superiori Cathedræ vel Magistratus prudenti arbitrio remittimus; non possumus tamen non addere, quæ *Robert. Sanderson. de Conscient. Praef. 10.* nervose ait: Leges civiles temporibus Reipubl. debent esse accommodæ: quotidie autem novi emergunt casus, quos Legislatores ob rerum, quæ à futuro pendent, incertitudinem prævidere non potuit, multo minus certis comprehendere regulis, aut infecuturis malis obviam ire: necesse sanè est, ut Superior aliqua Lex sit, & per consequens summa in Republ. potestas, quæ defectum legis suppleat, vel mutata Reip. forma leges antea utiles restringat, quo ita saluti publicæ consulatur & periclitanti patriæ subveniatur. *Vide Ofsandr. ad Grot. lib. 1. c. 4. tit. 3. obs. 2.*

§. 37. Cum vero contra Officia Humanitatis ac Pietatis foret, ejusmodi ægrotos urbibus ac ædibus ejicere & sub Jove frigido, tam cœli injuriis, quam præsentissimo vitæ periculo exponere: Ideoque in benè ordinata Republ. XIV. certa Nosocomia, Hospitalia, Lazaretha ac Domunculae (die Pesthâusser) extruuntur, necessario ligni, alioque usu instruuntur, eoque ægroti cum suppellectile sua deportantur. Eumque in usum in Reformatis Politis certi Cœnobiorum reditus consecrati sunt à Principp. Germaniæ, quos idèò laudat *Everb. à Weibe in Autico Politico reg. 216.* quamvis in hoc genere ipsi Turcæ magis, quàm Nosrates religiosiores prædicentur, quorum Xenedochia & Nosocomia ad instar Palatiorum exædificata perhibentur à *Schweigorn in Itiner. Lib. 2. cap. 33.*

§. 38. Atque hæc Nosocomia in citeriore ac remotiore urbis parte ad omnem evitandum metum, & si loci qualitas admiserit, ex consilio Medicorum versus Septentrionem (Aquila enim omnem humiditatem, putredinis matrem, exsiccatur, & quidquid contagiosi inquinamenti aëri adheret, depascitur. *Plin. lib. 2. cap. 17. Aristot. 7. Polit. c. 11.*) & prope flumen exstructa & in certas camerae ac dormitoria distincta sunt, ut mares faminaeque

for-

seorsim habitare ac curari possint. Qualis domus pro recipien-
dis ægrotis in Ducali nostra Jenensi extra portam in loco, quæ *Insu-*
sula dicitur, laudabili exemplo exstructa est.

XV.

§. 39. Sed cum ægroti isti vel ædibus suis inclusi, vel ad
Nosocomia detrusi sibi metipsis tam de alimentis, quam de Me-
dicamentis prospicere nequeant, Magistratus XV. certas mulie-
res sumpto publico constituat, quæ illis ministrent, & victum
necessarium apporrent, easque plures numero. Quippe de ha-
rum defectu, & quod plurimi infectorum inedia magis & ob ne-
glectam curam perierunt, tristi hactenus exemplo comperti su-
mus. Nec minus & Medicus ac Chirurgus pestilentialis illis ad-
signetur, qui officio suo, de quo superius meminimus, pruden-
ti consilio defungantur. Et si fortè isti curæ suæ commissos per
culpam & negligentiam suam perire sinant, in illos gravis poena
passim statuta est.

XVI.

.VIX

§. 40. Quodsi verò ejusmodi ægroti mortem cum vita
commutarint, Magistratus XVI. curet, ut quam citissimè eorum
cadavera humentur neque ultra diei spatium insepulta maneant:
Et quoniam formiduloso hoc tempore consuetus alias luctus ac
luxus potius, solennesque funerationum ritus prohibendi po-
tius, quam permittendi sint, ita ut nec Opificum Collegia, qui
alias ex Lege Statutorum suorum Collegiatos humeris suis ad tu-
mulum exportare, vel comitari coguntur, hoc tempore ad offi-
cium illud obligati sint: Ideoque Magistratus certos Ministros
funerarios ac Libitinarios publica mercede conducat, qui fune-
ra efferant, terræque mandent; ne idem accidat, quod olim Romæ
contigisse legimus ap. *Liv. 25. c. 26.* postremo n. ita assuetudine
mali efferaverant animos, ut non modo non lacrymis iustoque
comploratu prosequerentur mortuos, sed ne efferrent quidem,
aut sepelirent, jacerentque strata exanima corpora in conspe-
ctu similem quoque mortem expectantium: mortuique ægros
ægrî validos cum metu, tum tabe ac pestifero odore corporum
conficerent.

§. 41. Et hi Ministri alias *Vespillonæ* (à tempore Vesper-
tino sic dicti, teste Festo) Romanis quoque usitati: Sed plerumque
saltem tenuioris fortunæ aut populo mersos homines efferant:
Quem-

Quemadmodum de Domitiano Imperatore tam *Suetonius Lib. 12.* quam *Eutropius Lib. 7.* referunt, quod ejus funus populari Sandapila, cum ingenti dedecore per Vespillones exportatum & ignobiliter sepultum fuerit. Et sunt vel Bajuli feretrales, *νεκροφόροι*, *Todenträger*; vel Sandapilones, *νεκροβάται*, Barginnæ, Gallie *Fosfoyeurs*, *Todtengräber*.

§. 42. Utrique ex abjecta ac tenui hominum conditione constituebantur. Illi conspicua plerumque nota, & peculiari vestimentorum genere, atque ex Ordinat. Silesiana, albis bacellis incedere solent, ut sani adhuc eorum occursum eò facilius evitare & declinare possint. Quamvis in nonnullis civitatibus ejusmodi cadavera plaustro vel lectica quadam evehi soleant, inde etiam Lecticarii dicti: eosque à Constantino Magno in Ecclesia Constantinopolitana primitus institutos fuisse memorat *Kirchmann, de Funer. lib. 2. c. 10.*

§. 43. Istiti injungendum, ut (1) Cadavera nocturno tempore efferantur; quod quidem nec Romanis infrequens fuit, qui teste *Servio in lib. 11. Æneid. Virgil.* in verbis: *Rapuerunt faces &c.* in religiosa urbe cavebant, ne aut Magistratibus, aut Sacerdotibus occurrerent, quorum oculos nolebant alieno funere violari. (2) Ut cadavera quam citissimè suæ matri concedant: quamvis & hic circumspèctam prudentiam adhiberi velint Medici. Haud rarò enim contigit, ut qui fortè Apoplexia, Lethargo aut Strangulatione uteri laboraverunt, pro emortuis habiti, sed capulo illati respiraverint & revixerint. *Lemnius de occult. Nat. Mirac. lib. 2. cap. 7. conf. B. G. H. Welschius obs. med. epigram. cent. p. 67. seqq. Caspar à Reies Epist. Jucund. quest. camp. 9. 66. §. 17. pag. 892.* (3) ut peculiaribus Sandapilis, feretris aliisque id genus instrumentis sepulchralibus utantur. (4) ut, ne cadaverum evaporationes aërem magis inquinent, sepulchra aliis profundiora effodiant: (5) ut Sepulturæ infectorum Cadaverum in separato Cœmiterii loco fiant: nullumque (6) sepulchrum noctu patens relinquatur, sed quanto citius obtegatur & (7) recenti calce aspergatur atque obseretur;

§. 44. Et quoniam funesto huic ministerio plerumque homines de fece vulgi & in defectu aliorum non rarò majorum delictorum rei ad redimendam vitam mancipantur, sæpe autem con-

C

tin-

835

tingit, ut istiusmodi Vespillones prædæ ac turpi lucro inhient, ac ægrotos vel semimortuos malignis artibus & genere quodam pharmaci deleterii extingvant, eos vero postinde spolient: adeoque quos benignitas Jehovæ forsan adhuc salvare voluerit, illos crudelis hæc malignitas hominum trucidet: Eapropter Magistratus extremæ huic malitiæ occurrat, & severis pœnis in temeratores animadvertat.

XVII. §. 45. Quod si Divina Benignitas Civitatem à pestilenti hac lue iterum liberaverit, Magistratus XVII. meritò publica Festa Soreria & Eucharistica celebret, & DEO Liberatori pia gratæ mentis holocausta offerat; Postinde verò tam publicas, quàm privatas ædes, quæ peste infectæ fuerunt, ante semestre spacium non recludat; & si deinde resecratæ fuerint, certo suffitu per omnes cameras, in primis verò illas, ubi infecti decubuerunt vel defuncti fuerunt, transeunte purgentur, omnis colluvies ac sordities egeratur ac cum supellectile viliori comburatur, de parietibus calx verus abradatur, & illi novâ obducantur, aream verò cum sellis, lætis ac aliis instrumentis aceto benè abluere &c. Ut prolixè hunc purgatorii processum describunt Loimographi communiter. Vid. *Schilling. in Anhang seiner Loimograph.*

XVIII. §. 46. Sed quoniam Magistratus XIII. supra memoratis Officiis suis absque præsentissimo pecuniario adjumento defungi nequit, pleraque autem Eraria in bellis Martialis hujus Seculi ita exhausta ac enervata sint, ut vix sufferendis ordinariis oneribus sufficiant; Ideoque Magistratus maturè de extraordinario quodam Subsidio & Fisco Pestis (*Sterbe Deciaz*) sollicitus esto. Nos ista prudenti Magistratus arbitrio relinquimus, cui pro exigente necessitate, pro qualitate Civium, ratione temporis, aliisque circumstantiis Saluti publicæ consulere & suppetias ferre tenetur. Interim non improbandum putamus Civium Lipsiensium pium consilium, ubi, ut abinde comperimus, superiori mense certæ Familiæ amicabile quoddam Societatis pactum pepigere, ut ne alter alterum in fatali hæc necessitate deserat, sed omnibus consiliis & auxiliis adjutum eat: Etque fini fiscum quendam collegerunt, ejusque administrationem ordine ambulatorio sociis demandaverunt: E cujus sumptu certæ sustentantur personæ, quæ singulis die

diebus singulorum sociorum ædes visitent, & si forte quidam in his ægre se habeant, illud Inspectori ad id constituto denuncient: hic verò sollicitam ægrotorum curam suscipiat, & per ad id conductas pararias mulieres tam victum quam medicamenta, aliaque quibus infecta domus indiget, necessaria adportari & per funiculo certis coloribus distinctos ædibus immitti faciant: ipsi vero Socii singulis septimanis conveniant, & de salute Societatis, ut & si demortui fuerint, de sustentandis eorum liberis ac orphanis salutaria consilia capestant, earumque hereditatem salvam pupilis confervent, & quæ sunt alia decem articulis comprehensa Societatis hujus privatæ conclusa.

§. 47. Superforent nonnulla de Postarum conservatione, quibus tam Reipubl. ad pernoscendum ejusdem Statum publicum, quam cuilibet privato quàm maximè interest: & forsitan adhuc multa alia, quæ Curam Magistratus quoque sollicitant: Sed quoniam illa partim alterius sunt Cathedræ, nostrum Horizontem excedunt, partim ab aliis tacta & diducta sunt, nos jam supersedemus, & TE benignissimum in Cœlis Numen, Soter unice, supplicè prece imploramus, ut quoniam multæ sunt miserationes tuæ, ut Hieropsaltes tunc cecinit, & sicuti Tuæ Hierosolymes, cum Angelus manum suam versus illam extenderet, clementissimè miseratus es, 2. Reg. ult. Ita quoque nostrum ex paterna gratia miserearis, & non modo à nobis exitialem hanc calamitatem porrò averrunces, sed & hac plaga jam pressos gratiòè liberes, & dicas Angelo percussori: CONTINE MANUM TUAM:

SUFFICIT.

Θεῶ τῷ πανελεήμωνι Δόξα!

C 2

AD-

835

ADJECTANEA.

I.

MOrbum pestilentem nullum piscem corripere, quali homines, & ex quad upedibus equos, boves, & id genus al a animalia adffigi constat, autor est Proto Philosophus noster Aristoteles lib. 8. Histor. Anim. cap. 19. Cui quòquò est Plinius l. 8. c. 49. Atque inde di-verbium illud emanasse videtur: Pisce nihil sanius. Hujus rei causam varii variam perhibent. Nonnulli, quod pisces non respirent, nec aërem, morborum illorum seminarium, attrabant. Alii eos respirare quidem asunt, sed aërem putridum ac noxium, tanquam naturâ suâ calidiorem, ab ipsa aquâ statim retundi, adeoque venenatam qualitatem ita corrigi. Alii adsertum ipsum in dubium vocant, & contrarium ex numerosis piscium cada-veribus, aquis ipsis supernatantibus probant: Quod quidem ex Jul. Obsequ. de Prodig. Fortun. Fidelis lib. 1. de Relation. Medic. pro prodigio habendum putat; nobiscum tamen haut raro contingere, & totas piscinas emortuas esse meminimus. Alii pro salvanda Philosophi sententia, eundem de Pisci-

Piscibus marinis exaudiendum esse adserunt,
ubi aqua ob salsedinem suam putrescere ne-
quit. Quamvis nec pisces marinos a malis
istis immunes esse Maronis autoritas recla-
met: Ille enim pestem immanem, qua cum
cæteris animantibus pisces quoque perierint
3. Georgic. descripturus, ita eleganter canit:

Jam maris immensi prolem, & genus omne
Natantum

Littore in extremò, ceu naufraga corpora,
portus

Proruit, insolita fugiunt in flumina phoca.

Nec abludit Lucret. lib. 6. d. R. N.

Hac igitur subito clades nova pestilitasq;
Aut in aquas cadit, aut fruges peredit
in ipsas.

Et allegatus Fidelis refert, ad insulam Lipa-
ram aliquando magnam vim piscium ex ani-
mem ejectam fuisse, & Liparenses ex eorum
esui in pestem incidisse. Nos de veritate hujus
sententia uti impræsentiarum non disputabi-
mus. sic nec primam pro ejusdem adsertione al-
legatam rationem causis Physicis conformem,
multis citari legimus, moti tum autorita-

te Galeni 6. de usu part. c. 9. ut & Plinii lib.
9. c. 7. tam palmaria hac ratione, quod nec
animalia natantia sine spiritu vivere queant.
Quod quatenus doctrinis physicis Aristotelicis
congruat, videbimus in conflictu.

II.

Quemadmodum referentibus Historicis
Pestis quibusdam regionibus atque urbibus
plane familiaris esse solet, ut de Constantino-
poli, & universa Aegypto, imprimis vero
Cairo, testatur Jo. Leon. in Syria sua part. 8.
Et Delphenses Civitates singulis decenniis
peste corripitur memorat Forestus lib. 6. observ. 9.
Eamque Parisiis, Colonia Famaugusta Vene-
tiis, in Cypro & Ancona in Italia frequentis-
simam esse adserit Scaliger contra Cardan.
lib. 1. Ex. 32. Ita econtra certis in locis plane
inauditam esse legimus, ut de Locris & Cro-
tone testatur Plinius lib. 2. c. 96. & de Cale-
cutha Cardan. lib. 10. de Subtil. Ac Alcariam
patriam suam pesti non esse obnoxiam recitat
Forestus supra c. 6. Id uti cæli beneficio, &
aëris salubritati partim: ita partim putre-
dini locorum, prave victus rationi, annonæ,
caritati, terra frequentibus hiatibus, adscri-
ben-

bendum non absurde judicant, qui mutationes rerum naturalium, earumque causas intelligunt. Cum primis vero memorabile est, quod de Aegypto Helmontius in Tumulo Pestis refert, quod quamvis ibidem Pestis familiarissima sit, quot annis tamen pridie inundationis Nili, Ros singularis, quem Thalo vel Eltholim vocitant, caelo decidat, cujus adventu non solum peste laborantes subito & universaliter sanantur, sed & reliqui ab eadem praeserventur. Cui quid veri subsit, querenti etiam ex Scientia naturalis principiis respondebimus.

III.

An vespillones ladantur à corporibus peste mortuis, dubitant aliqui; aut, si id eveniat, fieri ajunt, quia illa corpora prius fuerint morbo illo infecta, qui semel expulsus non redeat. Qua vera an falsa sint, Medicorum experientia optime judicant, sic causa prioris; quod nempe non facile ladantur dicti homines, cadavera tractantes ac sepelientes, ex trito illo docto reddi posse videtur: Consuetudo est altera natura. Neque enim ab adfuetis facile passionem & alterationem fieri

ri experimur. Cui porrò adcedit animus e-
jusmodi hominum præsens, & nullum pericu-
lum exhorrescens: cum pavorem constet mul-
torum malorum in corpore causam esse.

IV.

Helmontius in Physica sua inaudit a Tu-
mulum Pesti exstruere intendit. Quod an fe-
cerit, uti peritiores Medici optime judica-
bunt, sic fundamenta, quæ sententiis suis plu-
ribus substernit, cordatior Philosophus au-
diens, non injuria forte dixerit, loco lapidum
ipsum adhibuisse anigmata, loco calcis vero &
cementi nugas & deliria.

V.

Unde Athan. Kircherus & alii probabunt
putredinem, ex qua pestilentia & alii morbi
putridi, in scholis medicis sic dicti, nasci tra-
duntur, animatam esse seu constare ex pluri-
mis exiguis vermiculis. An ex smicrosco-
piis? Fallunt & falluntur.

Aristoteli & Aristotelis nonnullis Ethica est prior Politica pars, qua nil nisi explicationem definitionis S. B. continet.

2. Aliqui vero Ethicam tanquam specie diversam disciplinam à Politica sejungunt, cum felicitas humana à civili societate non nisi per accidens dependeat, utpote quam detur assequi non quidem extra omnem societatem, citra tamen societatem civilem. Et ab his definitur Ethica per scientiam de prudentia morali.

3. Objectum materiale est homo in agendo consideratus, sive actio humana; formale est S. Bonum seu quatenus felicitatis causa est.

4. Finis generalis est actio, specialis vero est S. Bonum.

5. Media, quae ad finem hunc ducunt, sunt virtutes tam morales, quam intellectuales.

6. Tribus partibus videtur absolvi posse haec philosophia, notitia finis, objecti, & mediorum, quas nonnulli exprimunt per εὐδαιμονολογίαν, Ψυχολογίαν & αἰεσιλογίαν. Aliqui tamen & ultimam pro partibus tantum assument.

7. Fr. Baco eam in duas principales partes partitur, alteram de exemplari seu imagine boni, alteram de regimine & cultura animi, quam Georgica animi appellat. Illa naturam boni describit: haec regulas de animo ad illa confirmando praescribit.

8. Methodus quae communiter adhibetur est Analytica.

9. Dantur etiam in moralibus demonstrationes, quamvis sint mollioribus brachii, ceu Giphanius & Scherbius eas vocant. Hinc auditor πεπαιδευμένος à Doctore moralium non requirit subtilitatem mathematicam, sed quam materia fert.

10. Ethica ηθικήα sunt Σύνθεσις seu notitia & firma principiorum moralium comprehensio, sensus & experientia ratiocinatio, quibus addi potest hominum prudentium consensus.

11. Idoneus moralium auditor non est qui aetate & moribus est juvenis: caret enim experientia & in actionibus affectus sequitur.

12. Veterum quorundam Philosophia practica non in universum sed per partes tantum de moribus tractavit & yvovuat solas b. e. breves & argutas sententias, ad vitam instituendam accommodatas, proculit, rerum potius quam methodi studiosa.

13. Gnomologiam seu Paræneticam secuta est Ethologia seu dogmatica b. e. exquisitor de moribus consideratio, ex causis suis deducta & praeceptis certis methodice comprehensa.

14. In hac Pythagorae primi excelluerunt quidem, sed schola reservarunt. Socrates & Plato à tenebris in lucem, & cælo in terras deduxerunt. Dein Aristoteles rem totam admirabili methodo examinavit, correxit, excoluit.

15. Præter has duas docendi rationes, datur etiam Characteristica, in qua Theophrastus, Paradigmatica, in qua Plutarchus, Val. Maximus & c. Mythica in qua Poëta nonnulli excelluerunt.

16. Falsum est quod B. d. Spinoza vult, Philosophos plerumque pro Eratica Satyræ scripsisse, & nunquam Politicam concepisse, qua potuit ad usum revocari, sed pro chimæra haberi, que vel in Utopia, vel in aureo illo Poetarum seculo, ubi se. minime necesse erat, institui potuisset.

L. I.

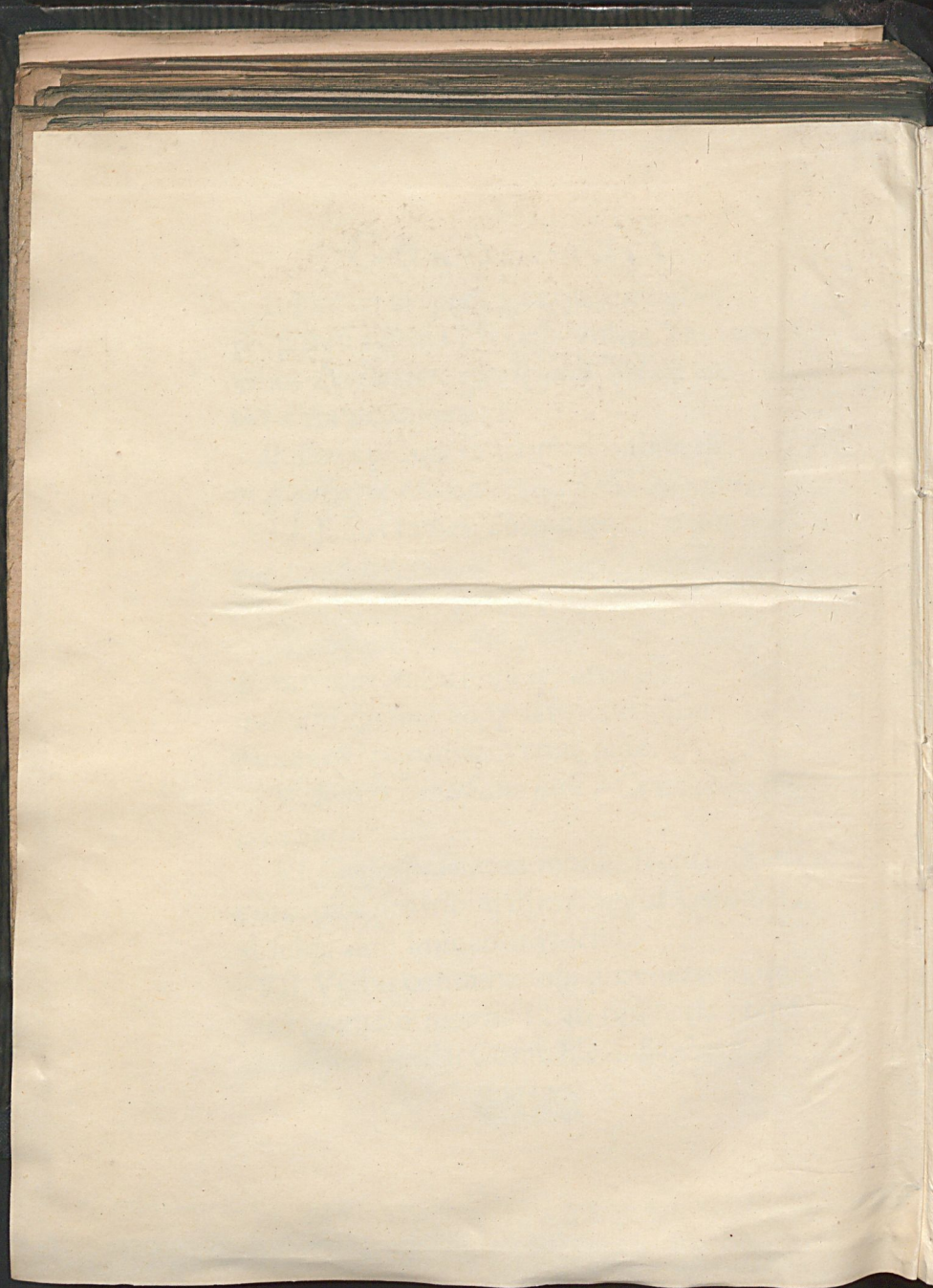
17. Aristoteles Ethicos libros ad Nicomachum inchoat à fine.

18. Cum omnis actio sit propter finem, qui est bonum quid vel re ipsa vel certe opinione, plures vero dentur fines, ubi semper unus est propter alium, qui si is est cujus gratia reliqui omnes existuntur erit maxime talis id est ultimus, qui in moralibus dicitur S. Bonum.

19. Talis finis ultimus in vita practica si non daretur, in infinitum fieret progressus & appetitus noster omnis inanis esset: Infinitum enim unquam assequeremur, nos qui finiti sumus, & hominis sultus esset infinitum appetere.

20. In S. Boni nomine tam plebeji quam prudentes conveniunt, de re ipsa autem maxima dantur sententiarum divertia.

Jeena, Diss., 1680 N-2

ULB Halle

3

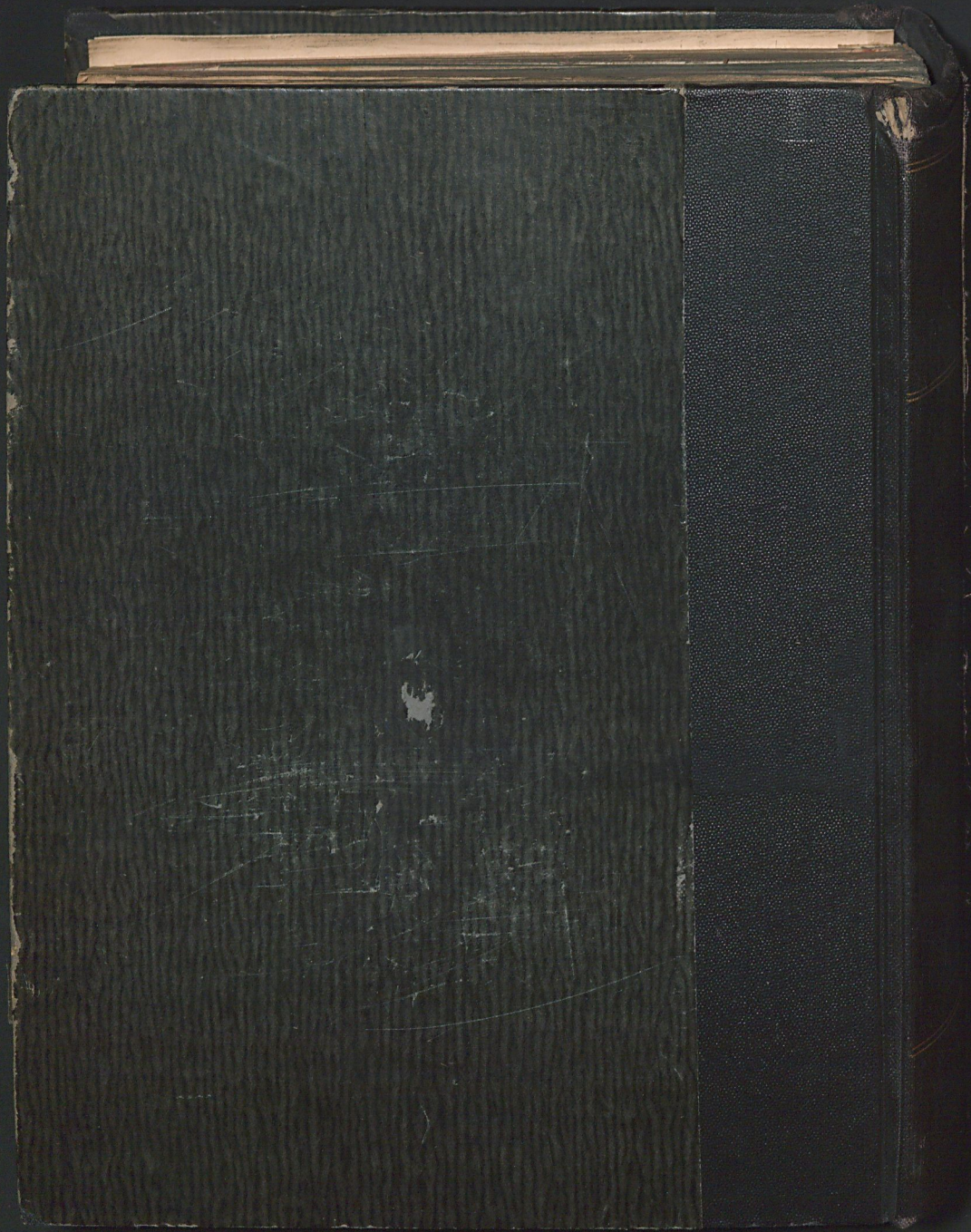
005 360 684

TA → OC

WOLA

Pub. 12. num. 31

28. 7

MA-
TUS 1680, 37

PESTIS
LITICA

Philosophicæ
L
cultu,

Schmidt/
juncto.
M. DC. LXXX.

POSNER
ofus.
ERIANIS.

835

